

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
28.11.2012
Taltionumero
3322
Diaarinumero
966/3/11
Lyhyt ratkaisuse-
seloste

1 (6)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Helsingin hallinto-oikeus 18.2.2011 nro 11/0180/6

Asian aikaisempi käsittely

*X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaoston alainen vi-
ranhaltija on 27.2.2010 myöntänyt A:lle vammaispalvelulain mukaisen
palveluasumisen 1.1.2010 alkaen siten, että A:lla on oikeus henkilökohtaiseen
avustajaan 60 tuntia viikossa. Lisäksi omaishoidon tuen palkkio
oli myönnetty 1.1.2010 lukien I hoitoisuusryhmän mukaisesti ja
1.3.2010 alkaen III hoitoisuusryhmän mukaan, koska hakijan avun tar-
vetta korvataan henkilökohtaisen avustajan palveluiden turvin yli 35
h/viikko.*

*X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaoston alainen vi-
ranhaltija on 27.2.2010 hylännyt A:n hakemuksen siitä, että A:n vaimo
B toimisi hänen henkilökohtaisena avustajanaan. Päätöksen perusteluissa
on muun ohella katsottu, että A:n vamman aiheuttama toimintakyvyn va-
jaus ei saadun selvityksen ja lääkärinlausunnon mukaan ole sellainen,
että hän tarvitsee avustajaksi välttämättä lähiomaisen.*

*X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaosto on 17.6.2010
antamallaan päätöksellä pysyttänyt viranhaltijan päätökset.*

Hallinto-oikeuden ratkaisu

*Helsingin hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt
vaatimuksen B:n toimimisesta A:n henkilökohtaisena avustajana. Hallin-
to-oikeus on kumonnut jaoston päätöksen ja*

palauttanut asian jaostolle uudelleen käsiteltäväksi jäljempänä perusteluista tarkemmin ilmenevistä syistä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään henkilökohtaisen avustajan osalta seuraavasti:

Tehdyt päätökset

X:n kunnan viranhaltija oli 27.2.2010 tekemillään päätöksillä nrot SAK/10072-10074 myöntänyt A:lle vammaispalvelulaissa tarkoitetun palveluasumisen 1.1.2010 alkaen siten, että hänelle myönnettiin henkilökohtaisen avun tunteja 60 tuntia viikossa ja omaishoidon tuki aluksi I-hoitaisuusryhmän mukaisella palkkiolla ja 1.3.2010 alkaen III-hoitaisuusryhmän palkkiolla. Samalla viranhaltija oli päättänyt, ettei puoliso B voi toimia A:n henkilökohtaisena avustajana. A oli hakenut henkilökohtaisen avun tunteja 80 tuntia viikossa, mikäli puoliso B ei voisi toimia henkilökohtaisena avustajana, ja siinä tapauksessa, että se hyväksyttäisiin, hän ilmoitti tyytyvänsä 60 henkilökohtaisen avun tuntiin viikossa. Tässä tapauksessa B toimisi omaishoitajana öisin ja viikonloppuisin. Yksilöasioiden jaosto pysytti viranhaltijan päätökset.

Läheinen henkilö henkilökohtaisena avustajana

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun muassa henkilökohtaista apua, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 8 d §:n (901/2008) 1 momentin mukaan henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan. Pykälän 4 momentin mukaan henkilökohtaisena avustajana ei voi toimia vaikeavammaisen henkilön omainen tai muu läheinen henkilö, ellei sitä erityisen painavasta syystä ole pidettävä vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena.

Asiakirjoissa olevasta 16.12.2009 päivätystä lääkärinlausunnosta käy ilmi, että vuonna 2008 tapahtuneesta kaatumisesta aiheutuneen aivovamman johdosta A:lle on jäänyt oikeanpuoleinen ala- ja yläraajahalvaus, vaikea afasia ja vahva neuropsykologinen oireisto. Lisäksi hän sairastaa verenpainetautiä, osteoporoosia, kihtiä, unettomuutta ja suolen-

toiminta- ja virtsaamishäiriöitä. Ruokailujen jälkeen hänellä on pahoinvointia ja ajoittain myös on muistiongelmia. Puhe on hyvin hidasta; välillä on sanojen hakua ja epäselviä sanoja. Lausunnon mukaan A:lla esiintyy kommunikointiongelmia, jolloin vaimo pystyy häntä parhaiten ymmärtämään. A käyttää pyörätuolia eikä pysty kävelemään edes kepin kanssa.

Asiakirjoissa olevassa 17.3.–13.4.2010 pidetyn kuntoutusjakson kuntoutusyhteenvedossa on muun ohella todettu, että A:lla on todettavissa aivo-vamman jälkitilaan sopiva ja laajempaan neuropsykologiseen kokonais-oirekuvaan liittyvä vaikea kielellinen oirekuva ja siihen liittyvät muutokset kommunikaatiossa. Oirekuva heijastuu kaikkiin kielellisiin toimintoihin painottuen erityisesti puheen tuottoon ja kirjoittamiseen. A ymmärtää kuitenkin arkikeskusteluja sujuvasti ja tuottaa lausetasoista puhetta. Sujuvaa puheentuottoa kuitenkin estävät vahvat nimeämisen vaikeudet ja puhemotoriikan ongelmat. A:n puhe on epäselvää mutta pääasiassa ymmärrettävää. Asioiden selittäminen ja kuvaileminen on hyvin työlästä. Yhteenvedossa on todettu, että A tarvitsee runsaasti keskustelukumppanin tukea, arvailuja ja varmistusta saadakseen asiat kerrottua haluamallaan tavalla. Samassa yhteenvedossa on myös todettu, että A asuu vaimonsa kanssa, jolta hän on saanut paljon apua kaikissa päivittäisissä toiminnoissa. Yhteenvedon mukaan A:lla on kuitenkin valmiuksia toimia huomattavasti itsenäisemmin.

B:n toimimista puolisonsa henkilökohtaisena avustajana on ennen kaikkea perusteltu sillä, että hän eniten ymmärtää A:n puhetta ja muitakin tarpeita ja voi sen vuoksi parhaiten toimia tämän avustajana.

Lähiomainen voi toimia henkilökohtaisena avustajana vain erityisen painavasta syystä. Hallinto-oikeus katsoo, että edeltä ilmi käyvät A:n kommunikointiin liittyvät vaikeudet eivät muodosta sellaista vammaispuvelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua erityisen painavaa syytä, jonka johdosta B:n toimimista henkilökohtaisena avustajana olisi asiaa kokonaisuutena arvioiden pidettävä A:n edun mukaisena. Näin ollen jaosto on voinut hylätä A:n vaatimuksen siitä, että hänen vaimonsa B toimisi hänen henkilökohtaisena avustajanaan.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätöstä muutetaan siten, että A:n vaimo B voi toimia hänen henkilökohtaisena avustajanaan.

Henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan. Paras vaihtoehto ja A:n edun mukaista olisi, että samassa taloudessa asuva omainen toimisi A:n avustajana, jolloin avun tarve olisi nopeaa ja joustavaa. Kunnalle tulisi myös edullisemmaksi, jos B voisi toimia henkilökohtaisena avustajana. Perhe-elämä kärsii heidän joutuessaan turvautumaan ulkopuoliseen apuun.

A:lla on erittäin vaikea traumaattinen aivovamman jälkitila, jonka seurauksena hänellä on muun muassa kommunikaation ongelma ja neuropsykologisen oirekuvan aiheuttamat haasteet. Hän tarvitsee paljon apua kaikissa päivittäisissä toimissa jatkuvaluonteisesti. Omainen pystyy parhaiten kommunikoimaan A:n kanssa ja hän myös tuntee A:n toimintatavat. Ulkopuolisen avustajan kanssa A:lla on jatkuvasti vaikeuksia tulla ymmärretyksi. Lisäksi hän tuntee olonsa epävarmaksi ja turvattomaksi ulkopuolisen avustajan kanssa.

Kommunikointivaikeuksien takia A ei pysty hoitamaan itseään koskevia asioita, joten B on joutunut hoitamaan ne. Lisäksi tämä on joutunut hoitamaan myös kaikki perhettä koskevat asiat.

A ei ole itse saanut palkatuksi itselleen avustajaa, koska A ja B asuvat maalla ja kulkuyhteydet ovat huonot. Tämän vuoksi kunta on palkannut hänelle avustajan n kautta. Vajaan kahden vuoden aikana A:lla on ollut jo neljä henkilöä avustajanaan.

A on liittänyt valitukseensa neurologian erikoislääkärin 22.2.2011 päivämäärän lääkärinlausunnon ja neuropsykologian erikoispsykologin 1.3.2011 laatiman loppulausunnon neuropsykologisesta kuntoutuksesta ajalta 15.9.2010–9.2.2011.

X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaosto on antamassaan selityksessä muun ohella viitannut hallituksen esitykseen HE 166/2008 vp.

Saadun selvityksen mukaan A:n vamma aiheuttama toimintakyvyn vajaus ei ole sellainen, että avustajaksi tarvittaisiin nimenomaan lähiomaista, koska A pystyy lääkärinlausunnon mukaan muun muassa kommunikoimaan myös muiden henkilöiden kanssa. A ei myöskään ole esittänyt muuta vammaispalvelulain 8 d §:n 4 momentissa mainittua erityisen painavaa syytä, joka vaatisi puolison toimimisen henkilökohtaisena avustajana.

A on antanut vastaselityksen ja toimittanut lisäselvityksenä seuraavaa: laillistetun puheterapeutin 30.6.2011 antama lausunto kuntoutuksesta, 23.8.2010 päivätty *A*:ta koskeva vammaispalvelun palvelusuunnitelma, 12.8.2011 päivätty *C*-lääkärilausunto vammais- ja hoitotukea varten, 29.7.2011 päivätty fysioterapiapalaute, neurologian erikoislääkärin 15.7.2011 antama lääkärinlausunto ja 31.8.2011 päivätty toimintaterapeutin lausunto.

X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan avo- ja laitoshoidon palvelupäällikkö on toimittanut tiedoksi *A*:n tekemän muistutuksen ja siihen tehdyn vastauksen sosiaalihuollon asiakaslain 23 §:n mukaiseen *A*:n tekemään muistutukseen.

A on toimittanut tiedoksi *X*:n sosiaali- ja terveyslautakunnalle tekemänsä oikaisuvaatimuksen ja lautakunnan siihen 22.9.2011 antaman vastauksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pekka Vihervuori

Irma Telivuo

Anne E. Niemi (t)

Eija Siitari-Vanne

Alice Guimaraes-Purokoski

Asian esittelijä,
oikeussihteeri Camilla Sandström

Jakelu

Päätös

A, maksutta

Jäljennös

Helsingin hallinto-oikeus

X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaosto